

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

MADUO	
-------	--

TLHATLHOBO TSA NGWAGA LE NGWAGA TSA BOSETŠHABA 2013 MOPHATO WA 3 SETSWANA PUO YA GAE TEKO

MADUO: 40

NAKO: URA E LE 1

POROFENSE _____

KGAOLO _____

SEDIKA _____

LEINA LA SEKOLO _____

NOMORO YA EMISI (dijiti tse 9)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

PHAPOSI (sk. 3A) _____

SEFANE _____

LEINA _____

BONG (✓)

MOSIMANE

MOSETSANA

LETLHA LA BOTSALO

C	C	Y	Y	M	M	D	D
---	---	---	---	---	---	---	---

Teko e, e na le ditsebe di le 12 ntle le letlharekapeso.

Ditaelo go morutwana

1. Buisa ditaelo tsotlhe le dipotso ka kelotlhoko.
2. Arabela dipotso tsotlhe mo pampiring ya tlhatlhobo.
3. Morutabana o tla le kaela go dira ditirwana tsa ikatso pele ga le simolola go kwala tlhatlhobo.
4. Tlhatlhobo e abetswe maduo a le 40.
5. Nako ya tlhatlhobo ke metsotso e le 60.

Ditirwana tsa ikatso

1. Sekeletsa tlhaka ya karabo e e nepagetseng.

Dikgomo di re naya ...

A borotheo.

B mašwi.

C jeme.

D tee.

O arabile potso sentle fa o sekeleditse B.

2. Sekeletsa madiri ...

O a tsamaya mme ena o a taboga.

O arabile potso sentle fa o sekeleditse tsamaya le taboga.

3. Dira letshwao la (x) mo lebokosong la karabo e e nepagetseng.

Letsatsi le re naya ...

metsi.	
dij o.	
lesedi.	x
moya.	

O arabile potso sentle fa o beile letshwao la (x) mo lebokosong la lefoko lesedi.

4. Dipolelo tse di latelang di re bolelela gore re tlhape meno a rona j ang.

Nomora dipolelo ka (1 – 4) mo mabokosong go bontsha tatelano e e nepagetseng ya mokgwa wa go tlhapa meno.

Kolobetsa boraše ba meno.	1
Tsukula legano la gago.	4
Gotlha meno a gago.	3
Mme o beye sesepa sa meno mo godimo ga boraše ba meno.	2

O arabile potso sentle fa o kwadile dinomoro tsa dipolelo ka tatelano e e nepagetseng.

Mo tekong ya gago o tla araba dingwe tsa dipotso tse di tshwanang le tse o fetsang go di araba.

Teko e simolola mo tsebeng e e latelang.

Buisa kgang mme o arabe dipotso 1 – 6.

Bogologolo go ne ga tsalwa ngwana wa mosimane. Batsadi ba gagwe e ne e le Rre le Mme Sontonga. Ba raya mosimane wa bona leina la Enoko. Ba ne ba tlhaga mo morafeng wa Mpinga ba bua puo ya seXhosa.

Fa Enoko a gola, o ne a nna morutabana. O ne a rata mmimo e bile a rata le go ruta bana. Ka gale o ne a tle a eme mo phaposing borutelo a lebeletse fa bana ba tshameka, ba opela le go bina kwa ntle. Go lebelela bana go ne ga mo dira gore a eletse gore letsatsi lengwe bana botlhe ba Aforika-Borwa ba kgone go tshameka le go tshela mmogoj aaka ditsala.

Enoko o ne a kwala dipina di le dintsi, mme tse a di ratang thata ke tse a di kwaletseng bana go di opela. Dipina tsa gagwe tsotlhe di ne di le ka ga lorato le kagiso.

Ka letsatsi le lengwe, Enoko o ne a kwala pina e e kgethegileng. Mafoko a ntlha a pina e, e ne e le "Nkosi Sikelel' iAfrika." Se se raya gore "Morena boloka Aforika." Enoko ka gale o ne a rapela e bile a kopa gore bana ba Aforika-Borwa ba tshhegofadiwe.

Pina ya ga Enoko, "Nkosi Sikelel' iAfrika", e ne ya tuma. Mmoki yo o itsegeng thata wa moXhosa, Samoele Mqhayi, o ne a kwala mafoko a mantsi a pina e, e gompiono batho ba Aforika-Borwa ba ikgantshang fa ba e opela.

Ee, pina e e simolotseng e le "Thapelo ya Aforika" e ne ya itsege j aaka pina ya rona ya Bosetšhaba e e rategang.

1. Kwala setlhogo sa kang.

.....

2. Sekeletsa tlhaka ya karabo e e nepagetseng.

Leina la mokwadi wa pina e kang e buang ka ga yona ke mang?

A Samoele

B Mpinga

C MoXhosa

D Enoko

3. Dira letshwao la (✕) mo lebokosong la karabo e e nepagetseng.

Enoko o ne a dula le go dira kwa kae?

Amerika Borwa	
Aforika-Borwa	
Australia	
Asia	

4. Bontsha tatelano e e nepagetseng ya ditiragalo mo kgannyeng.

Nomora dipolelo ka (1 – 4) mo mabokosong go bontsha tatelano e e nepagetseng.

Enoko o ne a nna morutabana.	
Thapelo ya ga Enoko e ne ya nna pina ya rona ya Bosetšhaba.	
Mmoki yo o itsegeng wa moXhosa o ne a kwala mafoko a mantshi a pina.	
Enoko o ne a kwala dipina tsa lerato le kagiso.	

5. "Nkosi Sikelel' iAfrika" ke pina ya rona ya Bosetšhaba. Ke eng se se dirileng gore Enoko a kwale pina e?

Enoko o ne a kwala "Nkosi Sikelel' iAfrika" ka gone

.....

.....

.....

6. Go ya ka kakanyo ya gago, goreng Enoko a ne a tuma?

Enoko o ne a tuma ka gone

.....

.....

.....

7. Lebelela setshwantsho mme o arabe dipotso 7.1 le 7.2.

7.1 Sekeletsa tlhaka ya karabo e e nepagetseng.

Pitse e dira eng? Pitse e ...

- A tlolaka mo godimo ga thabana.
- B eme ka mo setaleng.
- C fula mo tshimong.
- D nwa mašwi.

7.2 Dira letshwao la (✘) mo lebokosong la karabo e e nepagetseng.

Setshwantsho se se mo tsebeng ya 6 se ka ga ...

bosireletso j wa diphologolo.	
akwariamo.	
polase.	
serapa sa diphologolo.	

8. Kwalolola dipolelo tse di latelang ka dipaka tse di neetsweng.

8.1 pakaphethi

Rapolase o fepa mebutla, fa bana ba lebeletse.

.....

.....

.....

.....

8.2 pakaj aanong

Kolobe e ne e tshamekela mo seretseng, fa dipitse di ne di tlolaka mo tshimong.

.....

.....

.....

9. Buisa:

9.1 Leina. Sekeletsa maina a le **mabedi** mo polelong e e fa tlase.

Ntšwa e tsokotsa mogatla.

9.2 Leemedi ke lefoko le le dirisiwang mo boemong j wa leina. Sekeletsa maemedi a le **mabedi** mo polelong e e fa tlase.

Rapolase le ena ba rata diphologolo tse di mo polaseng ya bona.

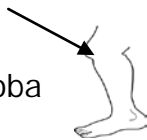
9.3 Lekopanyi ke lefoko le le kopanyang dipolelo. Sekeletsa lekopanyi le le lengwe mo polelong nngwe le nngwe e e fa tlase.

a. Dikolobe di j ele dij o tsa tsona mme tsa ya go robala.

b. Mme o besa molelo gonne go le maruru.

10. Lebelela setshwantsho mme o feleletse dipolelo.

10.1 Ke tshwanetse go koba fa ke tlola.

10.2 Go na le barutwana ba le 8 mo phaposing.

10.3 Re opela pina ka a le mararo a difofu.

11. Kwalolola dipolelo. Tlatsa matshwao a puiso a le **mabedi** mo polelong nngwe le nngwe.

11.1 go na le diphologolo di le dintsi mo polaseng ya ga malome

11.2 Go na le dinku dikgomo le dipitse di le kae mo polaseng

11.3 Rapolase a goelets'a, Tlhokomela noga

12. Tlatsa madiri a a nepagetseng mo diphatlheng tse di neetsweng.

12.1 Borapolase ba merogo mo tshingwaneng.

12.2 Dikolobe di mo serobeng.

13. Buisa lenane le le latelang mme o arabe dipotso 13.1 – 13.3.

Lenanetiro la badiri ba dipolase		
Leina	Mosupologo le Laboraro	Labobedi le Labone
Mpho	Fepa dikolobe.	Phepafatsa serobe sa dikolobe
Sibongile	Phepafatsa sej elo.	Gotlha dipitse.
Petoro	Fepa dipitse le dikgogo.	Ntsha mae mo dintlhageng. Gotlha dipitse.
Pule	Tlhagola tshingwana ya merogo.	Nosetsa tshingwana ya merogo.
Samoele	Ntsha merogo e meša.	Fepa dikolobe le dikgogo.

13.1 Mpho o fepa dikolobe ka Mosupologo.

Ke mang gape yo o fepang dikolobe?

.....

13.2 Pule le Samoele ka bobedi ba dira mo tshingwaneng ya merogo.

Pule o dira eng ka Laboraro?

.....

13.3 Sibongile o gotlha dipitse ka Labobedi le ka Labone. O phepafatsa sej elo ka matsatsi a feng?

.....

14. Buisa kerafo e e latelang mme o arabe dipotso 14.1 le 14.2.

Palo ya diphologolo	8				
	7				
	6				
	5				
	4				
	3				
	2				
	1				
		dipitse	dikolobe	dikgogo	dinku

14.1 Sekeletsa tlhaka ya karabo e e nepagetseng.

Bapisa palo ya diphologolo tse di mo polaseng. Ke diphologolo dife tse dintsi go gaisa?

- A dikgogo
- B dipitse
- C dinku
- D dikolobe

14.2 Sekeletsa tlhaka ya karabo e e nepagetseng.

Go na le dikgogo di le kae go gaisa dikolobe mo polaseng?

A 8

B 5

C 4

D 3

15. Kwala ditemana di le **pedi** tsa bonnye dipolelo di le **10** gotlhe, ka loeto kwa polaseng. Netefatsa gore o dirisa matshwao a puiso, thutapuo le mopeleto ka nepo. O se ke wa nomora dipolelo tsa gago.

Loeto kwa polaseng

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gotlhe: 40